

KUUSAMO SUOVAJÄRVI SUOVANIEMI

**Luonnontieteellis-arkeologisen kohteen
tutkimus 23.-27.6.2008**

**Pentti Koivunen
Milton Nunéz
Mika Sarkkinen
Oulun yliopisto / Pohjois-Pohjanmaan museo
30.12.2008**

SISÄLLYSLUETTELO

ABSTRAKTI.....	1
ARKISTOTIEDOT	2
JOHDANTO	4
ALUEEN SIJAINTI JA MAASTO	5
KOHTTEEN TUTKIMUSHISTORIA	5
KAIVAUKSEN KULKU JA DOKUMENTOINTI	7
Kokonaistutkimusten kulku lyhyesti	7
Sondeeraus.....	9
Maatutkaus	9
Tikutus	9
Koeruudut.....	10
TULKINTA	11
Vene eli honkio	11
Kelluke eli Otus.....	11
LUETTELO LIITTEISTÄ.....	12

LIITTEET: Kuvataulut (10 kpl)
Kartat ja piirrokset (11 kpl)
Kaivauslupapyyntö

ABSTRAKTI

Kuusamo, Kesäniemi, Suovajärvi, Suovaniemi (Kuusamo 279)

Peruskartta 4611 05 NOUKAVAARA

p = 7354981, i = 3573942, z = n. 279,5

Luonnonmuodostumaksi osoittautuneen suolöytöpaikan koekaivaus

Oulun yliopisto, Pohjois-Pohjanmaan museo

Kaivauksenjohtajat: Pentti Koivunen, Milton Nunéz ja Mika Sarkkinen

Suovajärvi sijaitsee Kuusamon kirkolta noin 42 km luoteeseen Ala-Kitkan länsipuolella Posion Tolvasta n. 10 km suoraan pohjoiseen. Tutkimuspaikka sijaitsee järveen pohjoisesta pistävän pitkän niemen pohjoisosassa, suolahdelman pohjoisrannalla kangaskumpareen reunalla olevan venevajan luona. Vuonna 2004 ja 2005 ilmoitettiin venevajan alla olevan kivikautinen ruuhi. Kohde tarkastettiin vuonna 2006 (raportti 11.6.2007, Sarkkinen). Kesän 2008 tutkimukset toteutettiin 23.–27. kesäkuuta. Tavoitteena oli selvittää kohteen luonnetta tarkemmin, mm. määritellä esineen/esineitten muoto ja koko, jotta voitaisiin suunnitella niiden dokumentointia ja mahdollista ylösnostamista seuraavana vuonna.

Tutkimusten aikana esineestä maatumauksen, sondeerauksen ja tikutuksen perusteella saadut havainnot osoittautuivat ristiriitaisiksi paitsi keskenään myös aiempien vuosien havaintojen kanssa. Tutkimusten viimeisenä päivänä kaivettiin oletetun esineen sondeerauksin tavoitettu länsipää esille. Tuolloin havaittiin, että kyseessä on jäänyt turvemuodostelma. Myös vajan etelälaidalta veneen sondeerattu reuna kaivettiin nyt esille ehjänä kohdasta, joka vuonna 2006 oli kaivettu auki ilman, että kohdasta tuolloin tavattiin minkäänlaista kiinteää kappaletta. Havaintojen varmistamiseksi paikalla käytiin vielä 20. elokuuta 2008, jolloin paikalta ei enää sondeeraamalla tavoitettu minkäänlaista kiinteää objektia.

Tutkimusten tuloksena voidaan todeta, että sekä maanomistajan vuonna 2004 että paikan tarkastaneiden arkeologien näkemä ”huolellisesti muotoiltu puuesine” oli itse asiassa venevajan alla talven/talvien aikana syntynyt, suoturpeesta koostunut luontainen linssimäinen jäämuodostuma, jonka sulamista hidasti sen päällä ollut venevaja ja sen päällä ollut edellisen talven jäänyt turvekerros.

Löydöt: -

Ajoitus: -

Kaivetun alueen laajuus: 4 m² (koeruudut)

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopisto Pohjois-Pohjanmaan museo

Tutkimusraportti: Kuusamo Suovajärvi Suovaniemi. Luonnontieteellis-arkeologisen kohteen tutkimus 23. – 27.6.2008. Pentti Koivunen, Milton Nunéz, Mika Sarkkinen, Oulun Yliopisto / Pohjois-Pohjanmaan museo, 31.12.2008.

ARKISTOTIEDOT**KOHDE Kuusamo, Kesäniemi, Suovajärvi, Suovaniemi (Kuusamo 279)**

Mj-tyyppi	Luonnonmuodostuma
Ajoitus	Kivikausi/moderni
Rauhoitusluokka	Ei muinaisjännös
Lukumäärä	-
Peruskartta	4611 05 NOUKAVAARA
Koordinaatit	p = 7354981, i = 3573942, z = n. 279,5
Koordinaattiselite	Tutkitun kohteen koordinaatit (GPS-Garmin legend)
Maastomerkinä	Ei
Pinta-ala	Kaivettu ala: 4 koekuoppaa (1 x 1 m), suokuoppia yht. n. 1,5 m ²
Etäisyystieto	Kuusamon kirkosta n. 42 km luoteeseen

OMISTAJATIEDOT

Alue/Rekisterikylä	Kesäniemi, Suovajärvi
Tila	305-409-0010-0014
Omistaja ja osoite 1	Jenni Kettunen (Liutuntie 17 D 21, 36240 Kangasala 4)

ARKISTOTIEDOT

Aikaisemmat tutkimukset	M. Sarkkinen tarkastus 2006
Aiemmat löydöt	-

KOEKAIVAUS 2006

Aika	23.6.–27.6.2008 ja 20.8.2008
Löydöt	-
Karttaotteet	Peruskarttaote 4611 05 Noukavaara, 1:20 000
Kuvat	

KOHDEKUVAUS

Luonnonmuodostuma

TUTKIMUSKERTOMUS**Sijainti ja maasto**

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkolta noin 42 km luoteeseen Ala-Kitkan länsipuolella olevan Suovajärven niemessä lähellä Posion rajaa. Suovajärvi on pohjois-eteläsuuntainen järvi, jonka pituus on noin 1,2 km ja leveys noin 300 metriä. Järven lähes halkaisee pitkittäissuuntainen kapea, pääosin jyrkkätörmäinen etelään pistävä niemiharjanne, Suovaniemi. Suovajärvi laskee Suovajokea pitkin etelässä olevaan Yli-Kitkaan, kun taas vain noin 800 metriä pohjoisemmat Salmijärvet laskevat länteen Posion Suolijärven Murtoselkään. Suovajärven pohjoispuolelle johtaa Rintajärven pohjoispuolitse kulkeva metsäautotie. Metsäautotieltä johtaa polku järvelle. Löytöpaikka sijaitsee puolestaan niemen pohjoisosassa mökille johtavan polun alussa noin 500 metriä mökistä luoteeseen. Löytö sijaitsee venevajan alla. Venevaja on rakennettu niemen itärannalle, itään avautuvan luontaisen soistuneen poukaman pohjoispuolella olevan kumpareen etelälaidalle. Vain parisenkymmentä metriä leveän poukaman eteläpuolella nousee rinne harjanteelle, joka jatkuu korkeatörmäisenä niemenä aina niemen kärkeen saakka. Poukaman länsireunalla on matala ja kapea rantapenkkamainen

törmänne. Tällä kohtaa niemellä on leveyttä noin 40 metriä. Vain hieman järven pintaa korkeammalla oleva poukama on soistunut.

Kohteen kuvaus

Vuonna 2006 paikalla tavattiin sondeerattaessa kokonaan venevajan alla sijainnut ”kiinteä vastus”, joka ”osoittautui huolellisesti muotoilluksi kiinteäksi puuksi”. Sen pituudeksi saatiin noin 5,5 metriä ja itäpään leveydeksi 60 – 70 cm. Havainnot poikkesivat vuonna 2004 paikalla tehdyistä. Tuolloin vajan alla ollut esine ulottui vajan seinien ulkopuolelle, mistä 2006 ei kuitenkaan tavattu mitään esineeseen viittaavaa.

Vuoden 2008 tutkimusten aikana esineestä maatutkauksen, sondeerauksen ja tikutuksen perusteella saadut havainnot osoittautuivat ristiriitaisiksi paitsi keskenään myös aiempien vuosien havaintojen kanssa. Tutkimusten viimeisenä päivänä kaivettiin oletetun esineen sondeerauksin tavoitettu länsipää esille. Tuolloin havaittiin, että kyseessä on jäänyt turvemuodostelma. Myös esineen etelälaidalla esineen sondeerattu reuna kaivettiin esille kohdasta, joka jo vuonna 2006 oli kaivettu auki. Havainnon varmistamiseksi paikalla käytiin vielä 20. elokuuta, jolloin paikalta ei enää sondeeraamalla tavoitettu minkäänlaista kiinteää objektia. Tutkimusten tuloksena voidaan todeta, että sekä esineen löytäjien vuonna 2004 että paikan 2006 tarkastaneiden arkeologien näkemä huolellisesti muotoiltu puuesine oli itse asiassa venevajan alla talven/talvien aikana syntynyt, suoturpeesta koostunut luontainen linssimäinen jäämuodostuma, jonka sulamista hidasti sen päällä ollut venevaja.

Luokitusehdotus

Luonnonmuodostuma, ei kuulu muinaismuistolain piiriin

Toimenpide-ehdotus

Tutkimuskohteen arkeologinen kohdearvo poistetaan

JOHDANTO

Kesän 2008 tutkimukset Kuusamon Suovajärven Suovaniemessä kohdistuivat vuonna 2004 löydettyyn ja 2006 tarkastuksen yhteydessä todettuun puuesineeseen, jonka radiohiili-ikäksi oli saatu noin 7400 vuotta. Tarkoituksena oli tarkemmin selvittää venevajan alla sijaitsevan kohteen luonne, muoto ja koko mahdollista tulevaisuudessa tapahtuvaa esineen nostoa ja konservointia ajatellen. Kohde oli aiemmin tarkastettu Pohjois-Pohjanmaan museon toimesta (Tarkastuskertomus, M. Sarkkinen 11.6.2007).

Erittäin kiinnostavalta vaikuttaneen Kuusamon kohteen tarkempaa tutkimista ryhdyttiin suunnittelemaan talvella 2007–2008. Kohteen tutkimiseen valmistauduttiin etukäteen erityisen huolellisesti käymällä läpi erilaisia geofysikaalisia menetelmiä, haastatteleamalla asiantuntijoita (mm. Kari Uotilaa), tutkimalla etukäteen ultraäänilaitteiston soveltuvuutta kenttäolosuhteisiin ja jopa miettimällä koneellista venevajan eteläpuolisen vesikanavan kaivamista sivukaikuluotaimen käyttämiseksi. Lopuksi päädyttiin osittain mekaaniseen ns. tikutukseen ja maatumien käyttöön. Kaivauslupapyyntöä selviää, ettei ollut tarkoitus avata itse kohdetta, vaan hankkia tietoa mahdollisiin vuoden 2009 kokonaiskaivauksiin ja esinekohteen pelastamiseen (Kaivauslupapyyntö liitteenä). Tutkimuslupa kohteelle saatiin 17.6.2008. Kohteen poikkeuksellisuuden vuoksi tutkimuslupa myönnettiin kolmelle henkilölle: Milton Nuñezille, Pentti Koivuselle ja Mika Sarkkiselle.

Etukäteen selvitettiin myös puukohteiden mahdollista konservointia, jossa asiassa konsultoitiin eri tutkimusyksiköitä ja erityisesti konservaattori Jari Heinosta.

Kohteen tutkiminen rahoitettiin Oulun yliopiston rehtori Lauri Lajusen myöntämällä kohdeapurahalla 4000 euroa ja pienempiä kustannuksia sekä työosuutta rahoittivat Oulun yliopiston arkeologia sekä Pohjois-Pohjanmaan museo. Sponsorirahoitusta saatiin Kuusamon Lappipaneelin sahalta puutavaran ja erityiskaluston muodossa. Kaivauskalusto saatiin lainaksi Oulun yliopiston Arkeologian laboratoriosta. Tutkijoiden omia työvälineitä, mm. kameroita käytettiin myös. Maatumien kalusteisto lainattiin Oulun yliopiston Geofysiikalta.

Tutkimuksen lopputuloksen kannalta tärkeä tutkimuksen kulku dokumentoitiin huolellisesti ja siinä käytettiin mm. elävää digitaalikuvausta (Hannu Panttila). Erilaista dokumentointia tehtiin huomattavasti laajemmin, kuin mitä kaivauskertomuksessa on esitetty, lopputuloksen kannalta merkityksentöntä aineistoa ei ole käsitelty kaivauskertomuksessa. Kaikki alkuperäismateriaali on kuitenkin arkistoitu Oulun yliopiston Arkeologian laboratorioon.

Tutkimuksen ydinryhmän muodostivat paikalla koko viikon olleet Pentti Koivunen, Eeva Miettinen, Markku Mäkivuoti, Hannu Panttila ja Mika Sarkkinen. Maatumien päivänä paikalla olivat Kari Moisio ja Milton Nunez. Pentti Kettunen ja Heikki Kettunen perheineen olivat paikalla ajoittain. Varsinainen

tutkimus toteutettiin 23.–27. kesäkuuta. Tämän lisäksi paikalle tehtiin vielä tarkastuskäynti 20. elokuuta 2008.

ALUEEN SIJAINTI JA MAASTO

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkolta noin 42 km luoteeseen Ala-Kitkan länsipuolella olevan Suovajärven niemessä lähellä Posion rajaa. Suovajärvi on pohjois-eteläsuuntainen järvi, jonka pituus on noin 1,2 km ja leveys noin 300 metriä. Järven lähes halkaisee pitkittäissuuntainen kapea, pääosin jyrkkätörmäinen etelään pistävä niemiharjanne, Suovaniemi. Suovajärvi laskee Suovajokea pitkin etelässä olevaan Yli-Kitkaan, joka purkaa vetensä itään kohti Vienanmerta, kun taas vain noin 800 metriä pohjoisemmat Salmijärvet laskevat länteen Posion Suolijärven Murtoselkään.

Suovajärven pohjoispuolelle johtaa Rintajärven pohjoispuolitse kulkeva metsäautotie. Metsäautotieltä johtaa polku järvelle. Löytöpaikka sijaitsee puolestaan niemen pohjoisosassa mökille johtavan polun alussa noin 500 metriä mökistä luoteeseen. Löytö sijaitsee venevajan alla. Venevaja on rakennettu niemen itärannalle, itään avautuvan luontaisen soistuneen poukaman pohjoispuolella olevan kumpareen etelälaidalle. Vain parisenkymmentä metriä leveän poukaman eteläpuolella nousee rinne harjanteelle, joka jatkuu korkeatörmäisenä niemenä aina niemen kärkeen saakka. Poukaman länsireunalla on matala ja kapea rantapenkkamainen törmänne. Tällä kohtaa niemellä on leveyttä noin 40 metriä. Vain hieman järven pintaa korkeammalla oleva poukama on soistunut. Tutkimusten aikana järven pinta oli jokseenkin nykyisessä yläkorkeudessaan, vaihteluväli on puolisen metriä. Kuitenkin noin puoli metriä järvenpinnan yläpuolella erottuu vanha rantapenikka, mikä osoittaa järven pinnan aikojen saatossa vaihdelleen, tai ainakin joskus olleen selvästi nykyistä korkeammalla.

KOHTTEEN TUTKIMUSHISTORIA

Suoristaessaan suon puoleiselta eteläreunan perustuksiltaan sortunutta venevajaa tapasi TkT Heikki Kettunen (heikki.kettunen@metso.fi) suohon uusia perustuskuoppia kaivaessaan 10.7.2004 kiinteän puukappaleen. Löytäjän isä, Tampereen teknillisen yliopiston materiaaliopin emeritusprofessori, Pentti Kettunen (Liutuntie 17 D 21, 36240 Kangasala 4, puh. 0400 345 644, pentti.kettunen@cc.tut.fi) ilmoitti välittömästi tehdystä ”ruuhilöydöstä” Museovirastoon/Torvinen ja uudelleen seuraavana päivänä, jolloin saatiin ohje peittää kaivanto ja luvattiin lähettää ilmoituslomake. Puumaisesta esineestä oli paljastettu sen eteläreuna ja molemmat päät, jolloin sen pituudeksi oli paljastunut lähes 7,5 metriä. Muoto oli muistuttanut rauennutta ruuha.

Pentti Kettunen toimitti vuonna 2004 ottamansa näytteen ajoitusta varten Helsingin yliopiston Ajoituslaboratorioon. Syksyllä 2005 valmistuneen ajoitustuloksen jälkeen professori Jungner kehotti Pentti Kettusta ottamaan uudelleen yhteyttä Museovirastoon/Torvinen, joka puolestaan kehotti ottamaan yhteyttä Pohjois-Pohjanmaan museoon. Pohjois-Pohjanmaan museossa tuolloin arkeologina toimineen

Mika Sarkkisen ja P. Kettusen 28.11.2005 käymän puhelinkeskustelun aikana kävi ilmi, että ajoitustuloksen mukaan löydöllä on ikää n. 7400 vuotta. Keskustelussa sovittiin paikalle tehtäväksi tarkastuskäynti kesällä 2006 myöhemmin sovittavana aikana. Tarkastuskäynti tehtiin 20.7.2006 Pohjois-Pohjanmaan museon toimesta Kuusamon Teeriniemen koekaivauksen yhteydessä. Tarkastukseen osallistui myös arkeologit FM Aimo Kehusmaa ja FL Markku Mäki vuoti. Luonnollisesti paikalla olivat myös Pentti ja Heikki Kettunen perheineen. Käynnistä, havainnoista ja tulkinnoista lähemmin ks. M. Sarkkisen tarkastuskertomus 11.6.2007.

Vuoden 2006 tarkastuksen aikana puuesinettä ei enää sondeerattaessa tavattu niiltä paikoin, mistä se oli tavattu kesällä 2004. Sen sijaan rakennuksen alta tavattiin sondeerattaessa noin 5,5 metriä pitkä ja itäpäästään 60 – 70 cm leveä kiinteä kappale. Sen länsipää ja pieni osa eteläreunaa kaivettiin esille. Kaareva länsipää oli 75 – 80 cm leveä, tosin sen pohjoisreunaa ei kaivettu esille. Eteläreunalla avattu kohta paljasti reunaltaan pyöristyneen esineen keskilinjaa kohti sekä ylä- että alapuoleltaan paksunevan kappaleen. Eteläreunalta otettiin puukolla näyte, joka välittömästi laitettiin puhdasta lähdevettä sisältäneeseen purkkiin. Talvella 2006-2007 saatiin ajoitustulos, jonka mukaan näytteellä oli ikää noin 4770 – 5025 Cal BC (94% todennäköisyys), mikä käytännössä vastasi aiemman näytteen ikää. Lisäksi P. Kettunen määritteli näytteen olevan havupuuta.

Tehtyjen havaintojen ja analyysitulosten perusteella vaikutti, että paikalla voisi olla peräti kaksi päällekkäistä puuesinettä. Löytäjät pitivät vuonna 2004 havaittua esinettä ruuhena tai honkiona. Vuonna 2006 tavattu kappale jäi arvoitukseksi, esimerkiksi ruuhikoverruksesta ei tavattu merkkejä, mutta sitä kuitenkin pidettiin massiivisena puuesineenä, jonka todennäköisin selitys olisi, että kyseessä on jonkinlainen vesikulkuneuvon osa. Kentällä heitettiin ilmaan ajatus mahdollisesta aiemmin havaittuun kookkaampaan ruuheen liittyvästä kellukkeesta. Vuoden 2006 raportin yhteenvedossa todetaan, että *”kohteen luonteesta ei siitä olevien tietojen pohjalta nähdäkseni voida toistaiseksi esittää kuin enemmän tai vähemmän osuvia tulkintoja”* ja että *”Suovaniemen luontaisessa poukamassa on havaittu puuesine/puuesineiden jäännöksiä, joiden ikä on huomattava (n. 6770 – 7300 vuotta). Kyseessä on aivan esikeraamisen ajan loppuun tai sen taitteeseen ajoittuva löytö, joka sijaintinsa ja kokonsa perusteella on luontevimmin tulkittavissa muinaiseksi vesikulkuneuvoksi. Kuitenkaan sen rakenteesta ei nyt olemassa olevien tietojen ja havaintojen perusteella oikeastaan voida sanoa mitään tarkempaa”*.

Koska kyseessä näytti olevan erityisen mielenkiintoinen ja iäkäs löytö, heräsi ajatus kohteen tarkemmasta tutkimisesta ja sen mahdollisesta nostamisesta. Tätä silmälläpitäen P. Koivunen ja M. Sarkkinen tekivät paikalle tutustumiskäynnin 27.6.2007. Talven 2007 – 2008 aikana todettiin, että tiedot kohteesta ovat puutteelliset kohteen varsinaista kaivausta ajatellen. Niinpä kesän 2008 tutkimusten tavoitteena oli selvittää tarkemmin paitsi kohteen luonnetta myös sen kokoa ja rakennetta.

Tieto kohteesta on julkaistu ainakin kahdessa eri yhteydessä. Tiede – lehden numeron 6/2006 Palaute – palstalla Pentti Kettunen kirjoittaa Kuusamosta löydetystä 7,5 metriä pitkän honkiosta, jonka radiohiili-ikä on noin 7400 vuotta, sekä tämän yhteydestä löytyneestä todennäköisestä sivukellukkeesta. Keväällä 2008 Kettunen lähetti Sarkkiselle käsikirjoituksen, jossa löytöä käsiteltiin puun maatumisprosessin kannalta. Artikkelin arkeologiset tiedot perustuvat Sarkkisen tarkastuskertomukseen. Kyseinen artikkeli julkaistiin sähköisesti syksyllä 2008 (Pentti Kettunen, Heikki Kettunen, Mika Sarkkinen, Päivi Henttu and Kati Rissa, Softwood degradation after being several thousand years in shore front mud, in *Materials Science Forum Vol 599* (2009) pp 159-171, online at <http://scientific.net>, © (2009) Trans Tech Publications, Switzerland, online available since 2008/Sep/9).

TUTKIMUSTEN KULKU JA DOKUMENTOINTI

Tavoitteena oli selvittää kohteen kokoa ja muotoa siihen kajoamatta. Syynä tähän oli P. Kettuselta saatu tieto puuaineksen heikosta kunnosta, mihin myös viittasi se, että kesällä 2004 esillä olleesta puuesineen reunasta ei enää vuonna 2006 tavattu jälkeäkään. Luonnollinen selitys siinä vaiheessa oli se, että puuaines oli näiltä osin tuhoutunut saatuaan happea paljaana ollessaan. Valmistelun aikana mietittiin useita erilaisia tapoja, joilla saada tietoa kohteesta, siihen varsinaisesti kajoamatta. Lopulta päädyttiin maatutkaukseen ja niin kutsuttuun tikutukseen. Koska kohteesta näin saadut havainnot osoittautuivat ristiriitaisiksi aiempien havaintojen kanssa, päädyttiin myös fyysisesti avaamaan kohteen reunoja. Lisäksi pyrittiin sondeeraamalla selvittämään onko viereisessä suossa muita mahdollisia kookkaita esineitä. Koska ajateltavissa oli myös mahdollisen asuinpaikan sijainti kohteen läheisyydessä, avattiin kaikkiaan neljä koeruutua (1 x 1 m) kohteen pohjois-/luoteispuoleisen mäen tasaiselle lakialueelle, joka maastollisesti oli otollisin paikka kivikautiselle asuinpaikalle.

Koska lähialueella ei ollut korkeuskiintopistettä, päädyttiin korkeuspisteenä käyttämään peruskartalle merkittyä järven pinnan korkeutta (279,2 m y.m.p.). Tästä mitattiin niemen pohjoispään pohjoisrannalla olevan rajakiven korkeudeksi 279, 84 m y.m.p. Koordinaatisto laadittiin venevajan mukaiseksi niin, että koordinaatiston itä-länsisuuntainen linja $x = 100$ tuli sijaitsemaan vajan lounaisnurkasta seitsemän metriä etelään ja pohjois-eteläsuuntainen, vajan länsiseinän mukainen linja $y = 1000$ tuli kulkemaan kaksi metriä länteen vajan länsiseinästä. X-lukemat kasvoivat pohjoiseen ja Y-lukemat kasvoivat itään.

Kokonaistutkimusten kulku lyhyesti

ma 26.6. Saapuminen tutkimusalueelle Kuusamon Suovaniemeen klo 9.00. Vastassa Pentti Kettunen perheineen. Venevajan eteläpuoliskon lattianlautojen poisto ja lattian alaisen pinnan tasoitus mm. poistamalla lahonneet kannot. Koko tutkimusalueen päälinjan suunnaksi valittiin venevajan pitkittäisakseli ja poikkilinjoiksi siihen suorakulmainen ruudukko, joka merkittiin puupaaluilla maastoon (Yleiskartta). Venevajan eteläpuoliskolta aloitettiin sondaus, kaksi linjaa, jotka ulottuivat vajan eteläpuolisen suon poikki aina alkavaan soraharjuun asti. Vajan pohjoispuolisen harjun laelle mitattiin neljä koeruutua mahdollisen kivikautisen asuinpaikan toteamiseksi.

ti 26.6. Aloitus klo 8.00, edelleen ajoittain kolme sukupolvea Kettusia paikalla. Suon sondausta jatkettiin ja venevajan alle laitettiin laudoista rata maatutkamittauksen helpottamiseksi. Paikalle saapuvivat aamupäivällä Milton Nunez ja Kari Moisio maatutkakaluston kanssa ja päivän mittaan sekä venevajan alusta että läheinen suo maatutkattiin kuudellatoista linjalla vaihtaen välillä anturia 800 MHz:stä 250 MHz:iin. Koeruutujen tutkimus aloitettiin.

ke 27.6. Klo 8.00 jälkeen saapuminen tutkimusalueelle. Aloitettiin kohteen tikutus venevajan sisällä ja myöhemmin sekä sondattiin että tikutettiin myös vajan ulkopuolelle ulottuvaa laitaa. Tikutuksesta otettiin numeroarvot. Vajan sisäpuolella tarkistettiin niskapuitten 4. ja 5. välistä noin 30x30 cm laajuinen alue poistamalla pintaturve. Vastaan tuli jäänyt, tasainen pinta, joka oli orgaanista ainetta. Samanlainen kurkistuskuoppa tehtiin myös niskapuiden 4. ja 5. väliin, samoin tuloksin, mutta pinta vaikutti olevan puuta. Kohteen kohdalla oli pyöreä, halkaisijaltaan noin tuuman reikä, josta purkautui kaasua (metaania?). Reikää käsin koeteltaessa havaittiin jääntyneen kuorimaisen kerroksen paksuudeksi noin kaksi tuumaa. Sen alapuolella oli sula kerros ja sitten sondilla kokeiltaessa löytyi uusi kova vastus. Tästä pääteltiin, että kohteita oli päällekkäin kaksi. Päivän mittaan hankittiin ent. Tuovisen sahalta Lappipaneelin lahjoituksena saatua käytettyä järeää puutavaraa kesän 2009 tutkimuksia varten. Osa suoalueen sondatuista puista kaivettiin esille, jolloin kävi ilmi, että ne olivat käsittelemättömiä luonnonpuita.

to 28.6. Päivä kolea ja sateinen, saapuminen tutkimusalueelle klo 9. jälkeen. Vajan sisäpuolista tikutusta jatkettiin 4. ja 5. niskapuun välistä, kunnes kaikki varatut n. 560 tikkua oli käytetty. Tikutuksen päälle vedetään kohteen muodon selvittämiseksi alumiinifolio, tulos kuvattiin. Sen jälkeen kokeiltiin kertakäyttölakanalla peittämistä. Tämän jälkeen irrotettiin osa jo käytetyistä tikuista ja tikutettiin loput vajan itäpään alueet. Kaiken kaikkiaan tehtiin 867 tikutusta. Vajan eteläpuolinen, ulkopuolelle ulottuva jääntynyt kohteen reuna dokumentoitiin ja reunan kulku merkittiin punaisilla merkkilipuilla. Lopuksi avattiin kohteen reuna noin 20 cm matkalta vajan eteläpuolelta samalta kohdista kun se oli ollut auki 2006. Tulokset olivat suunnilleen samoja, mitä saatiin vuonna 2006, kohteen reuna oli käsin koeteltaessa hyvin tasainen ja kylmä ja kaartui linssimäisesti ylä- ja alapinnaltaan. Yllättävää oli, että kohteen reuna oli nyt selvästi kauempana etelässä kuin 2006. Illalla päivän mittaan saatuja tuloksia verrattiin osin Kettusen mittauksiin ”honkion” ulkomitoista 2004 sekä mittaustuloksiin vuodelta 2006 (aikaisempi Sarkkisen kertomus). Tulokset olivat hyvin ristiriitaisia, vaikutti siltä, että otus oli muuttanut sekä kokoaan että korkeuttaan. Lisäksi tultiin johtopäätökseen, että kappaleita oli kaksi, päällimmäinen ohuempi, pohja ylöspäin oleva ”vene” (Kettunen: ”honkio”) ja sen alapuolinen mahdollinen kelluke ”otus”.

pe 29.6. Aloitus klo 8. jälkeen. Aamulla Eeva Miettinen kyydittiin Kuopioon, sukukokoukseen menevälle bussille. Koska saavutetut tulokset olivat aikaisempien tietojen perusteella keskenään ristiriitaisia, päätti Koivunen, että selvitetään jääntyneen ”vene” pohjoisreuna. Siinä tarkoituksessa avattiin vajan länsipään keskipaikkeille ulkopuolelta aukko, jossa odotusten ja sondausten mukaisesti tulikin esille ”vene” jääntynyt reuna, oikeastaan luoteisnurkka. Se oli kuitenkin selvästi ohuempi kuin aikaisemmin oli vajan sisältä, kohteen keskeltä olevasta reijästä mitattu ja lisäksi reuna ei ollut tasainen, vaan aaltoileva (dokumenttikuvat). Kohde muistutti epäilyttävästi jääntynyttä turvetta. Asian varmistamiseksi reunaa päätettiin huuhdella vedellä ja se sulikin silmin nähden pienemmäksi. Tämän jälkeen päätettiin porata ohuella erikoisporalla näytteenottoreikä myös venevajan sisällä olevaan kohteeseen, sen keskipaikkeille. Peittävän sulan turvekerroksen jälkeen tuli noin 5 cm paksu jääntynyt turvekerros, sen alapuolinen sula muta- ja turvekerros ja sitten uudelleen jääntynyt turvekerros, sen alapuolella oli taas sulaa turvetta. Poran pituus ei riittänyt pohjasoraan asti. Varmuuden vuoksi porattiin myös vajan eteläpuoliseen, edellisensä päivänä jo lyhyeksi ajaksi paljastettuun reunaan näytteenottoreikä. Tuloksena oli myös pelkästään jääntynyttä turvetta. Vajan länsipäässä pystyttiin sondilla koittamaan, että ”vene” reunan sisäpuolella, sen alla, oli toinen jääntynyt kohde ”kelluke” eli ”otus”. Iltapäivällä, jolloin Pentti Kettunen oli mennyt Kuusamon keskustaan asioilleen, päätettiin informoida Pentti Kettusen poika Heikki Kettunen saavutetuista, kaikille yllättävistä tuloksista. Hän saapui paikalle ja Koivunen selosti tulokset Heikki Kettuselle. Samalla päätettiin jättää vajan länsipuoliset ja eteläpuoliset tarkistuskuopat auki, jotta Pentti Kettunen voisi palattuaan omin silmin nähdä tulokset eli kohteen olevan luontaista, jääntynyttä turvetta. Koeruudut harjun laella oli peitetty jo aikaisemmin. Tämän jälkeen tutkimuslaitteisto koottiin ja pakattiin ja aloitettiin kotimatka Ouluun majapaikan, mökkimajoitusalue Atimon kautta.

Ke 20.8. tarkastusmatka Oulusta Suovaniemen venevajalle. Aikaisemmin Pentti Kettusen kanssa sovitun mukaisesti saapuivat Jari Heinonen, Pentti Koivunen, Eeva Miettinen, Markku Mäki vuoti ja Mika Sarkkinen uudelleen sateisen kesän jälkeen kohdealueelle puolen päivän jälkeen Pentti Kettusen ollessa vastassa. Venevajan sisäpuolelta irrotettiin keskilattiasta jo kesäkuussa aikaisemmin irrotettu lauta ja siitä mitattiin sondilla venevajan keskiviivalla olevan sorapohjan yläpinta. Mitään havaintoa ei jäätyneistä turvelinsseistä eli ”veneestä” tai ”otuksesta” ei havaittu. Tulkinnan mukaan ne olivat tällä kertaa kokonaan sulaneet venevajan alta. Käydyn keskustelun mukaan Pentti Kettunen piti edelleen kantansa, että venevajan alla oli ”haapio” ja mahdollinen kelluke, ”otus”, mutta siitä päätellen, että hänen poikansa Heikki Kettunen oli laittanut venevajan keskilinjalle, oletetun kohteen päälle massiiviset lisätuet, hän ei enää ”honkioihin” uskonut. Pentti Kettusen kysyessä, miten hän voi venevajansa kanssa tulevaisuudessa menetellä, Koivunen arveli ainakin muinaismuistostatuksen purkautuvan kohteelta ja niin muodoin menettely olisi siltä osin hänen vallassaan. Pentti Kettusen pyynnöstä otimme vielä yhdestä suopuusta (koivua) näytteen hänelle mahdollisia määrittämiä varten. Samoin peitettiin tähän asti auki olleet vajan ulkopuoliset ”kurkistusaukot”. Tämän jälkeen lähdettiin paluumatkalle Ouluun.

Sondeeraus

Sondeerauksessa käytettiin erityisesti valmistettua metristä käsisondia ja lähes kolmimetristä harjateräksen kappaletta. Vajan ja eteläisen harjun välinen suo sondeerattiin puolen metrin välein, linjalta $x = 996$ itään päin olevalta alueelta. Tällöin useissa pisteissä tavattiin puita eri korkeudelta, syvimmillään aina kahden metrin syvyydestä ja puut ulottuivat lähes pintaturpeeseen saakka. Seuraavana päivänä tarkennettiin puiden laatua selvittämällä niiden suunta ja pituus. Muutama puu kaivettiin myös esille ja ne kaikki todettiin luontaisiksi mänty- tai koivupuiksi. Tarkempaa puiden sondeerausta tai esille kaivamista ei katsottu mielekkääksi. Kettusen pyynnöstä 20.8. yhdestä noin 80 cm syvyydessä jokseenkin länsi – itäsuuntaisesta vaakatasoisesta suossa olevasta koivusta otettiin näyte, joka jäi Kettusen haltuun. Sondeerauksessa todettiin, että vajan ja etelässä olevan harjun välinen pieni suoalue muodosti todellisuudessa yli kaksi metriä syvän suppakuopan, jonka kaikki reunat, myös itärannan puoleinen, olivat näkyvissä.

Maatutkaus

Aluksi maatutkauksessa käytettiin 800 megahertsin anturia. Tällä mitattiin 11 vetoa sekä vajan sisältä, että vajan eteläpuolisen suon pitkin ja poikki. Monitorikuvan perusteella vajan alla huomattiin vain heikko anomalia ja sen vuoksi päätettiin vaihtaa 250 MGZ anturi. Tällä vedettiin viisi vetoa lähinnä vajan pituussuuntaan ja poikkisuuntaan. Näistä vedoista on Kari Moisio tehnyt animaation, joka näyttää kolmiulotteisesti vajan lattian ala olevan kaksikerroksisen anomalian (”vene ja otus”). Animaatio on liitetty kaivauskertomuksen digitaaliseen aineistoon. Muu maatutka-aineisto on täydellisenä Kari Moisiolla ja tulosteina Arkeologian laboratoriossa.

Tikutus

Koska tutkimuksessa ei ollut tarkoitus fyysisesti kaivaa kohdetta/kohteita esille ja koska maatutkauksen tuloksia ei voitu etukäteen ennustaa, päädyttiin mekaaniseen menetelmään eli niin sanottuun tikutukseen.

Tarkoitukseen tehtiin kymmenen sentin jaotuksella oleva 110 x 110 cm oleva metallikehikko ja valmistettiin 8 mm nailonsauvasta 580 täsmälleen yhden metrin mittaista tikkua. Näiden kärki teroitettiin siten, että kärjessä oli neljän neliömillimetrin kokoinen tasainen alue. Tällä pyrittiin estämään kohteen vahingoittuminen.

Tikutus suoritettiin koko venevajan etelälaidalla avatulla alueella kahdessa vaiheessa niin, että ensin länsipäähän käytetyt tikut siirrettiin mittauksen jälkeen kohteen itäpäähän. Tikutuksen kestäessä alkupää peitettiin kerrotulla tavalla eri peitteillä kolmiulotteisen kuvan saamiseksi kohteesta. Koko tikutus dokumentoitiin mittaamalla, jolloin nollatasona käytettiin vajan lattian tasoa. Tuloksena oli, että tikut ilmaisivat koko avatun venevajan alla olevan kuperan jäätyneen kerroksen, joka tikutuksen aikana tulkittiin pohja ylöspäin olevan veneen jäätyneeksi pinnaksi, sekä tämän syvyyden turvekerroksen yläpinnasta. Tikutuksen mittaustuloksista on liitteessä havainnepiirroksia. Tietävästi kukaan Suomessa ei ole kokeillut vastaavaa metodia.

Koeruudut

Mahdollisen asuinpaikan toteamiseksi oli kenttälapiolla tehty muutamia koepistoja suolahdelman molemmin puolin olevalle niemelle jo vuoden 2006 tarkastuksen aikana. Niissä ei kuitenkaan havaittu mitään kivikautistyyppiseen asuinpaikkaan viittaavaa. Jotta asiaan saataisiin varmistus, päätettiin vajan pohjois-/luoteispuoleisen kumpareen tasaiselle laelle avata koeruutuja.

Kyseisen kumpareen valintaan vaikutti se, että maastollisesti se oli soveliaampi asuinpaikkaa ajatellen kuin poukaman eteläpuoleinen kangas, minne tälläkin kerralla tehtiin muutama koepisto. Lisäksi pohjoisen kumpareen eteläranta osoittautui maastokuvassa ja suon sondeerauksessa loivemmin laskevaksi kuin poukaman eteläpuoleinen ranta, joka osoittautui sondeerattaessa hyvin jyrkäksi ja suoraan suppamaiseen suon peittämään kuoppaan laskevaksi.

Pohjoisen kumpareen jokseenkin laajalle lakitasanteelle tehtiin kaikkiaan neljä koeruutua, joiden ala oli 1 x 1 m. Kaivajina toimivat M. Mäki vuoti ja M. Sarkkinen. Kuopat tehtiin kohtiin 120/989 (1), 120/995(2), 120/985(3) ja 122/976,5(4). Maaperä alueella osoittautui olevan pienikivistä moreenia missä kookkaita nostannaisia ei ollut lainkaan ja karkeaa soraa. Kuopat 1 ja 2 olivat varsin kivisiä, osa kivistä oli ilmeisen metsäpallon jäljiltä lievästi palaneita. Kuopassa 1 oli pari luontaisesti lohjennutta kvartsipalaa, joita ei löytöinä talletettu. Kuoppa 3 oli edellisiä vähemmän kivinen, mutta myöskään siitä ei tavattu ihmistoiminnan jälkiä, ellei sitten kerrallinen metsäpalo ole ollut ihmisen aikaansaama. Kuoppa 4 osutettiin lakitasanteen länsi-/luoteisreunalla olleeseen painanteeseen, joka jossain määrin muistutti ns. kodanpohjapainaumaa. Tästäkään kuopasta tehdyt havainnot eivät eronneet muista kuopista tehdyistä. Alueelle tehtyjen koepistojen ja kaivettujen koeruutujen perusteella voitiin siis todeta, että paikalla ei ole ollut kivikautistyyppistä asumista.

TULKINTA

Vene eli honkio

Kun kohde Kettusten toimesta 2004 löytyi ensimmäisen kerran, he paljastivat venevajan eteläreunasta honkiona pitämänsä – itse asiassa jäätyneen – kappaleen, joka ulottui venevajan alle. Vuoden 2006 tarkastuksessa tästä vajan ulkopuolelle ulottuneesta kappaleesta ei tavattu merkkiäkään, mutta vajan sisäpuolella tavattiin myöhemmin kellukkeeksi tai otukseksi nimetty massiivinen kappale. Vuoden 2008 tutkimuksissa vene puolestaan taas löytyi ja suunnilleen samanlaisena kuin vuonna 2004. Tämän kesän tutkimuksissa vene paljastui jäätyneeksi turpeeksi, joka oli ilmeisesti muodostunut talvella 2007/2008.

Kelluke eli Otus

Vuoden 2006 tarkastuksessa ei siis tavattu Kettusen mainitsemaa venettä, mutta syvemmillä vajan sisällä oli noin viisi metriä pitkä ja arviolta noin merin levyinen kiinteä kappale. Tuolloin heitettiin ilmaan ajatus, että kyseessä olisi vuonna 2004 havaittuun veneeseen liittyvä osa, mahdollinen kelluke. Vuoden 2008 tutkimuksissa suunnilleen samankokoinen ja muotoinen kappale tavattiin veneen alta. Myös tämä todettiin tarkemmissa selvityksissä jäätyneeksi turvemuodostelmaksi eli linssiksi. Tämä ”Otus” on muodostunut jonain kovana talvena ennen vuotta 2007/2008. Selvityksessä Kuusamon keskilämpötiloista lentoaseman havaintopisteessä viimeisen kymmenen vuoden aikaisina talvina on riittävä vaihtelu lämpötiloissa havaittu, mutta varmuudella ei voida sanoa minä talvena Otus on muodostunut. Otuksen muodostumiseen on vaikuttanut sen yläpuolella oleva venevaja, jonka alusta on talvisin lumeton ja siten altis syvälle jäätymiselle. Liitteenä kaaviokuvat jäätymis- ja sulamisprosesseista (Routaa ja rospuuttoa).

Oulussa 30.12.2008

Milton Nunéz

Pentti Koivunen

Mika Sarkkinen

LUETTELO LIITTEISTÄ

KAIVAUSLUPAPYYNTÖ

KUVATAULUT:

Kenttätyöt 2008: Tutkimusalue
Kenttätyöt 2008: Maatutkaus
Kenttätyöt 2008: Maatutkaus
Kenttätyöt 2008: Tikutus
Kenttätyöt 2008: Tikutus
Kenttätyöt 2008: Sondaus
Kenttätyöt 2008: Sondaus
Kenttätyöt 2008: Koeruudut
2006 tutkimuksissa esille tullutta
Otuksen reuna tavoitetaan edelleen: vrt. kuvat 2008 ja 2006

KARTTALUETTELO

Peruskarttaote 1:20 000
Yleiskartta
Kenttätyöt 2008: venevaja etelälaidan lattia avattuna
Piirokset kohteen rajapinnoista 2008 vs. 2006 vs. 2004
Profiilikuva tutkimustuloksista
Pintamalli I – tikutuksen pohjalta
Pintamalli II – tikutuksen pohjalta
Pintamalli III – tikutuksen pohjalta
Routaa ja rospuuttoa I - II
Routaa ja rospuuttoa II – IV
Routaa ja rospuuttoa V

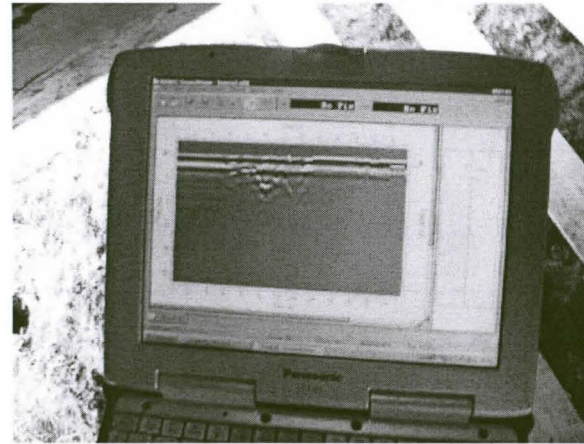
Kenttätöyt 2008: tutkimusalue

(Kuva: M. Sarkkinen)

Kenttätöyt 2008: Maatutkaus

(Kuvat: E. Miettinen & M. Sarkkinen)

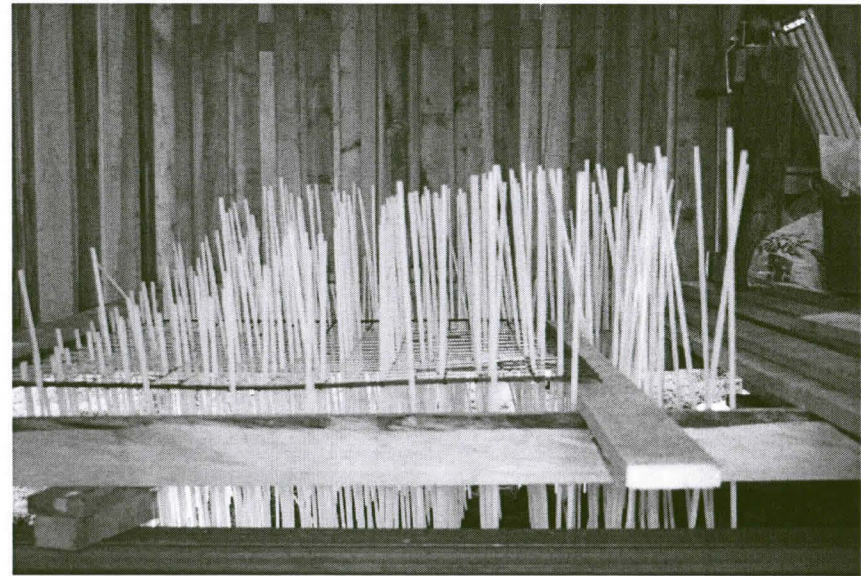
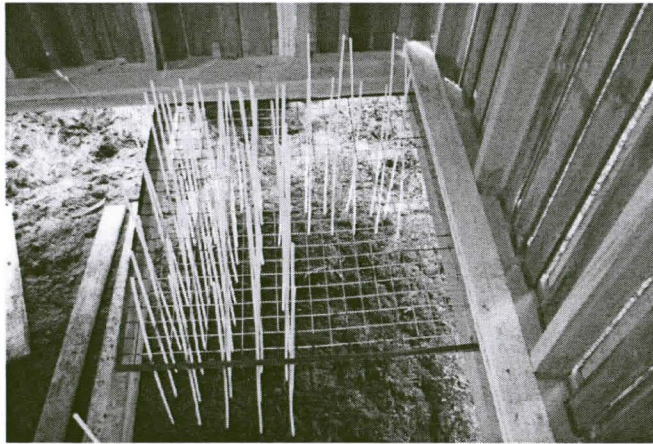
Kenttätööt 2008: Maatutkaus

(Kuvat: E. Miettinen)

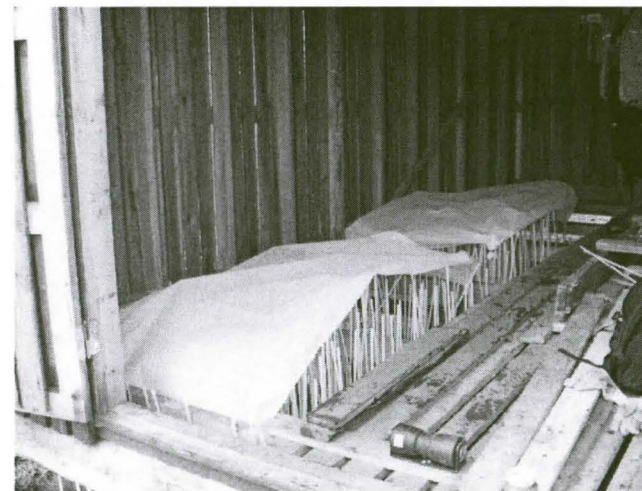
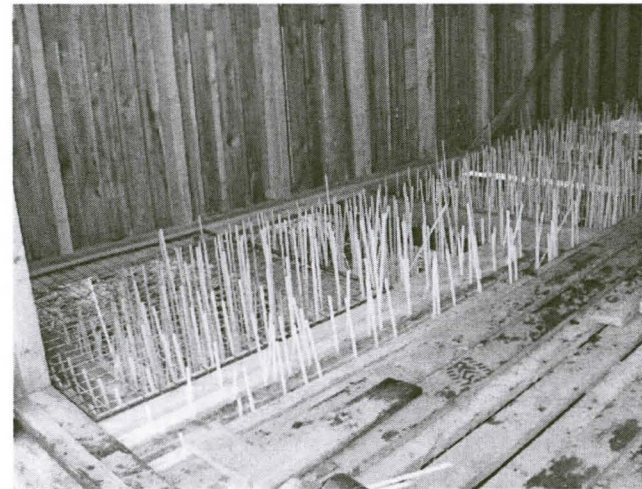
Kenttätöyt 2008: tikutus

(Kuvat: H. Panttila)

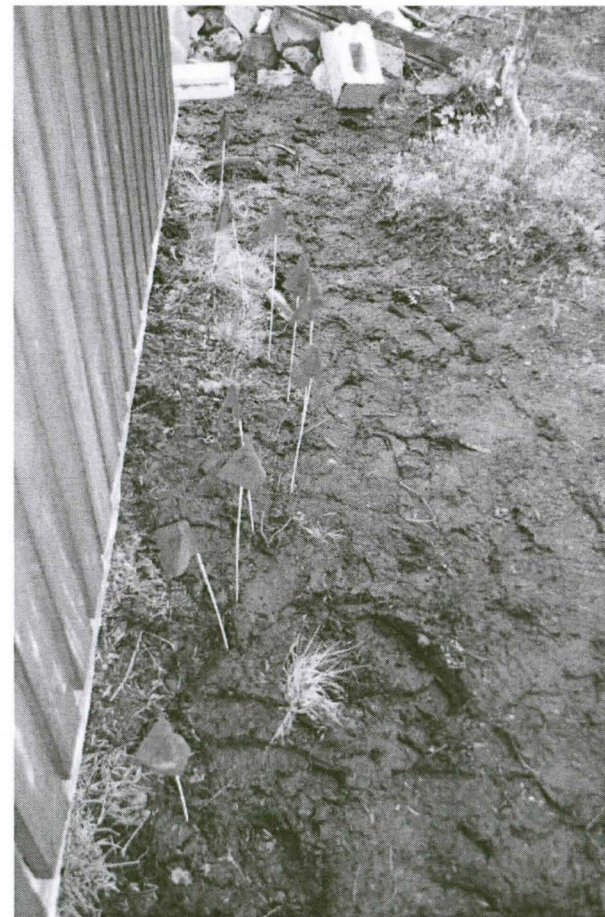
Kenttätöyt 2008: tikutus

(Kuvat: E. Miettinen & M. Mäkivuoti)

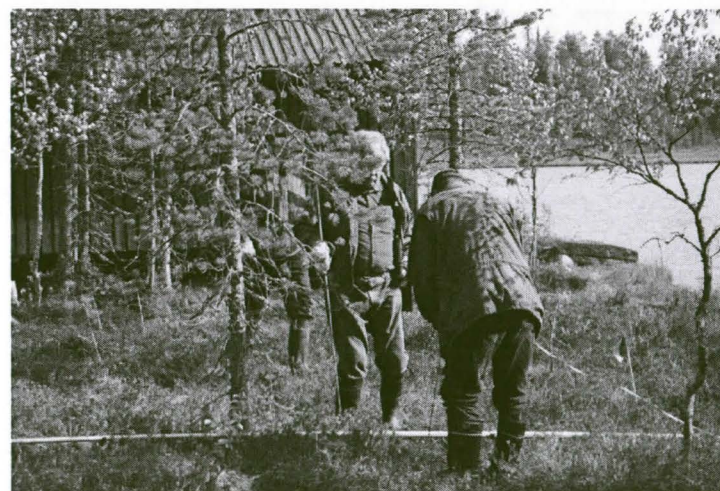
Kenttätöyt 2008: sondaus

(kuvat: E. Miettinen & H. Panttila)

Kenttätöyt 2008: sondaus

(Kuvat: H. Panttila)

Kenttätöyt 2008: koeruudut

(Kuva: M. Sarkkinen)

- Avattiin 4 koeruutua poukaman yläpuolella olevalle harjulle
- Etsittiin myös asuinpaikkaa lähialueelta
- Muutamaa kvartsi-iskosta lukuun ottamatta tuloksetta

2006 tutkimuksissa esille tullutta

(Kuvat: M. Sarkkinen)

Otuksen reuna tavoitetaan edelleen: vrt. kuvat 2008 ja 2006

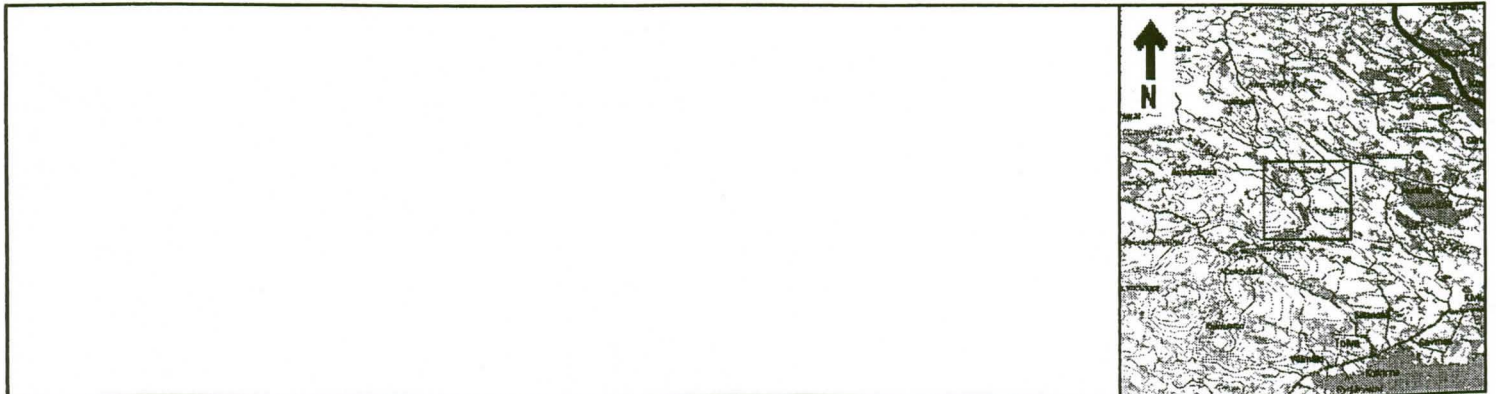
Kuusamo 279 Suovaniemi

Mittakaava 1:20000 Ruutujako 1 km

Koordinaattijärjestelmä: KKJ-yk

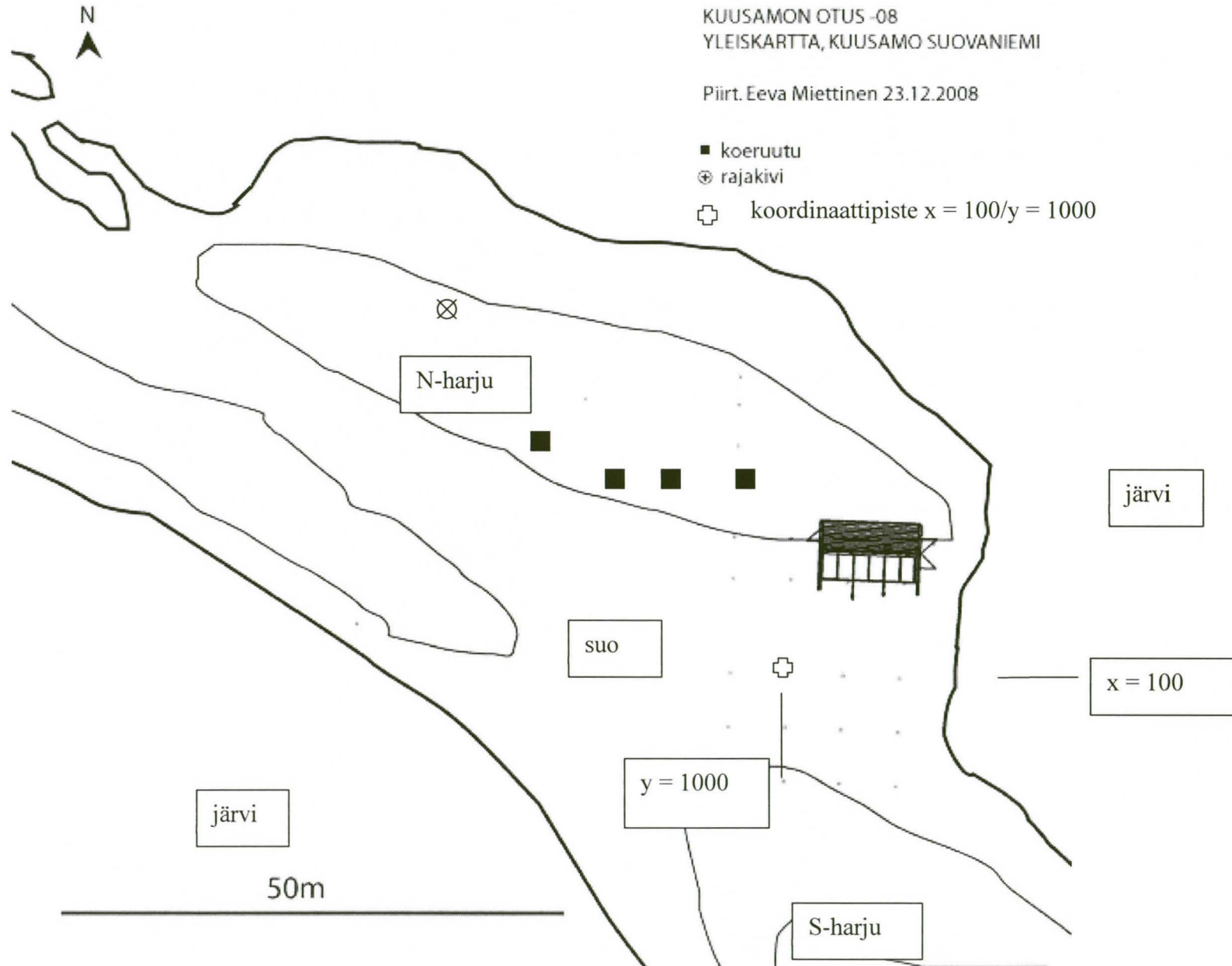
Nurkkapisteen koordinaatit: 7353403:3572388 - 7357063:3576268

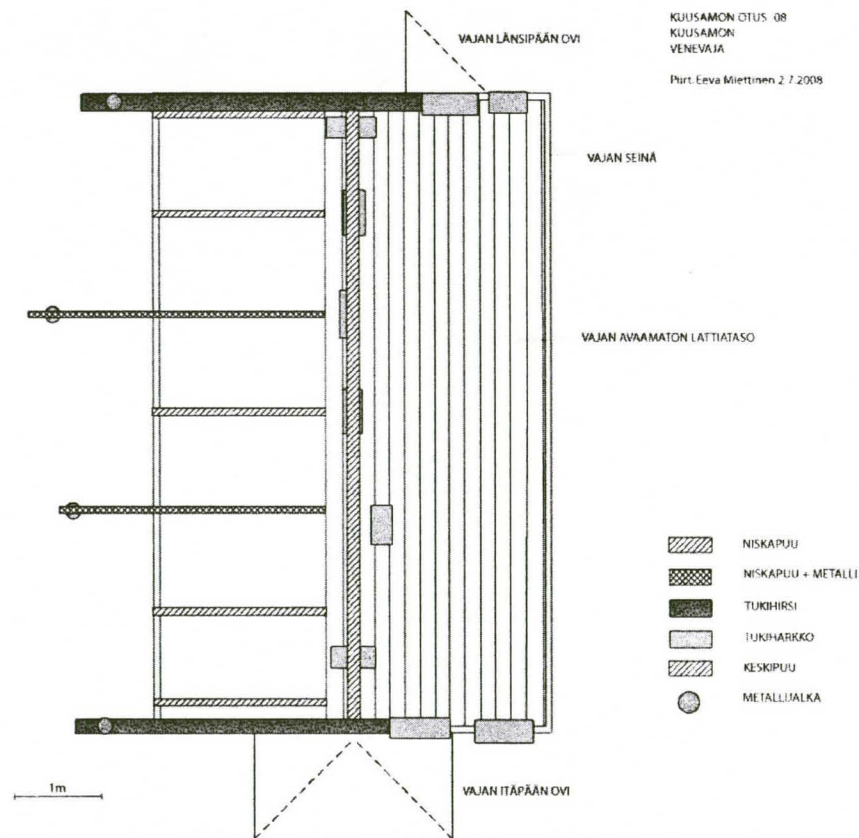
KUUSAMON OTUS -08
YLEISKARTTA, KUUSAMO SUOVANIEMI

Piirt. Eeva Miettinen 23.12.2008

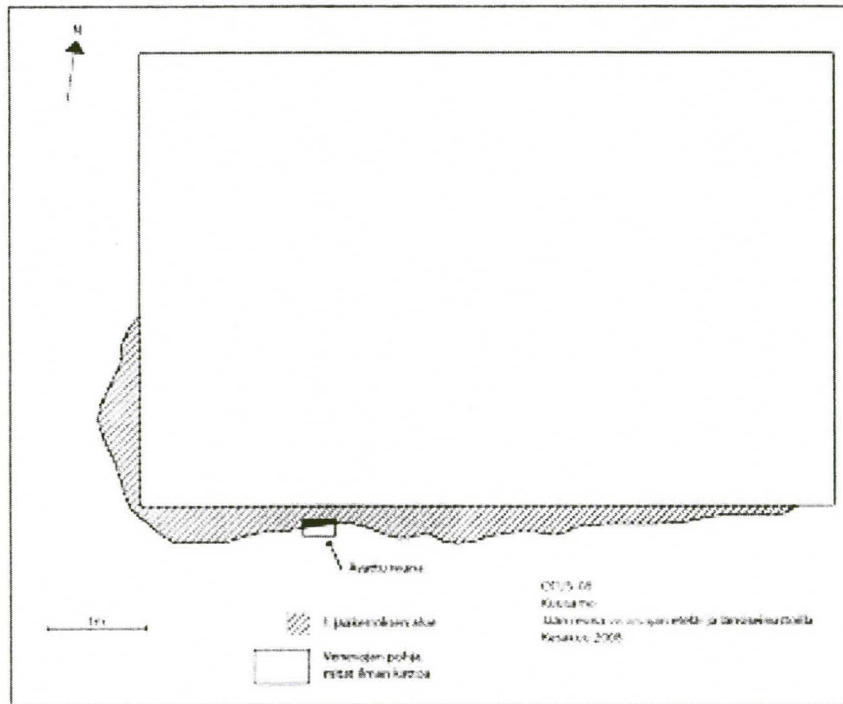
- koeruutu
- ⊕ rajakivi
- ⊕ koordinaattipiste x = 100/y = 1000

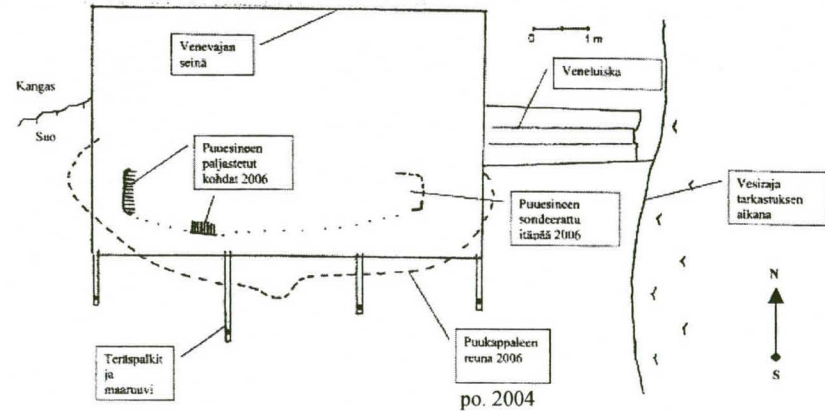
Kenttätöyt 2008: venevaja etelälaidan lattia avattuna

Piirrokset kohteen rajapinnoista 2008 vs. 2006 vs. 2004

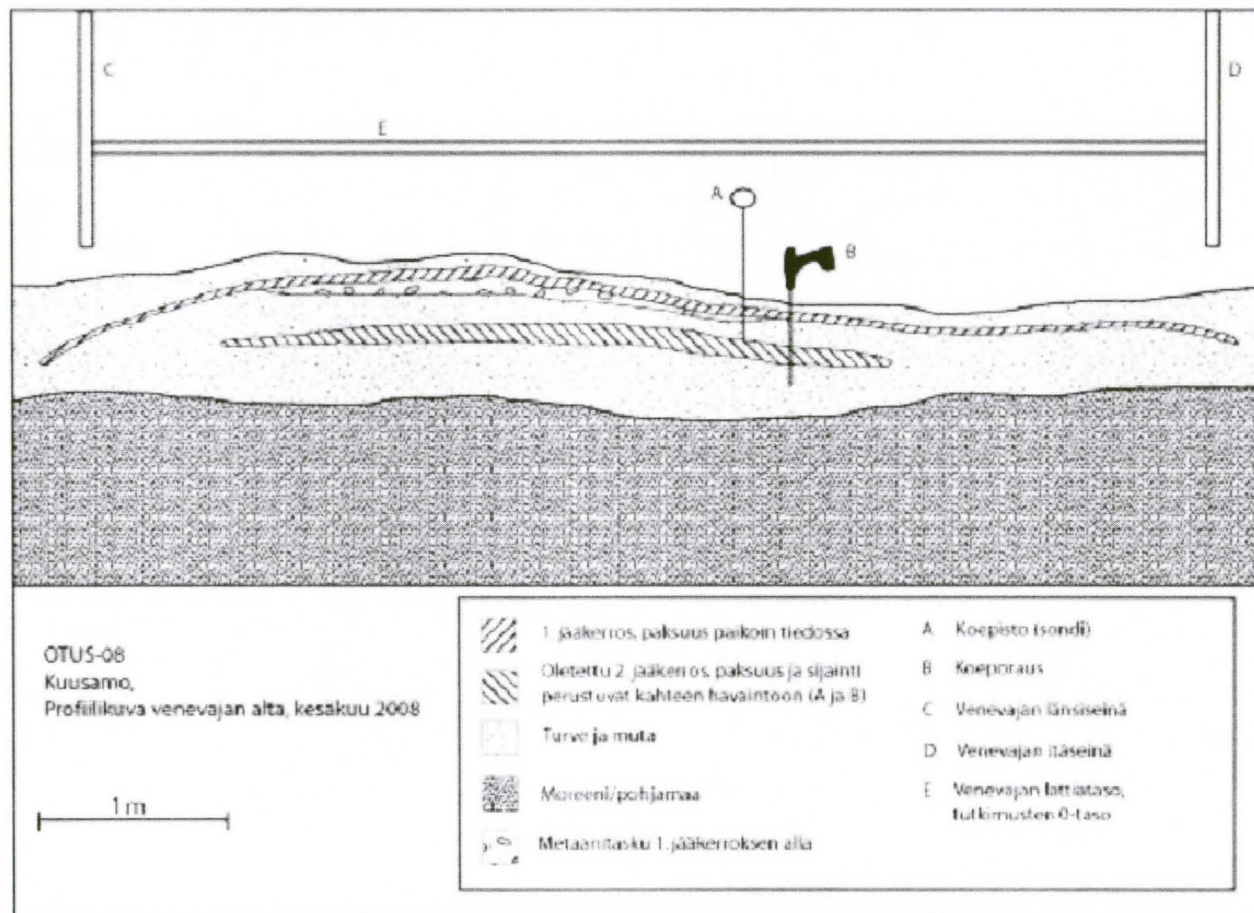

KUUSAMO
Kivikautisen puuesineen/muinaisveneen(?) löytöpaikka
Tarkastus 20.7.2006
Piirros: M. Sarkkinen

Profiilikuva tutkimustuloksista

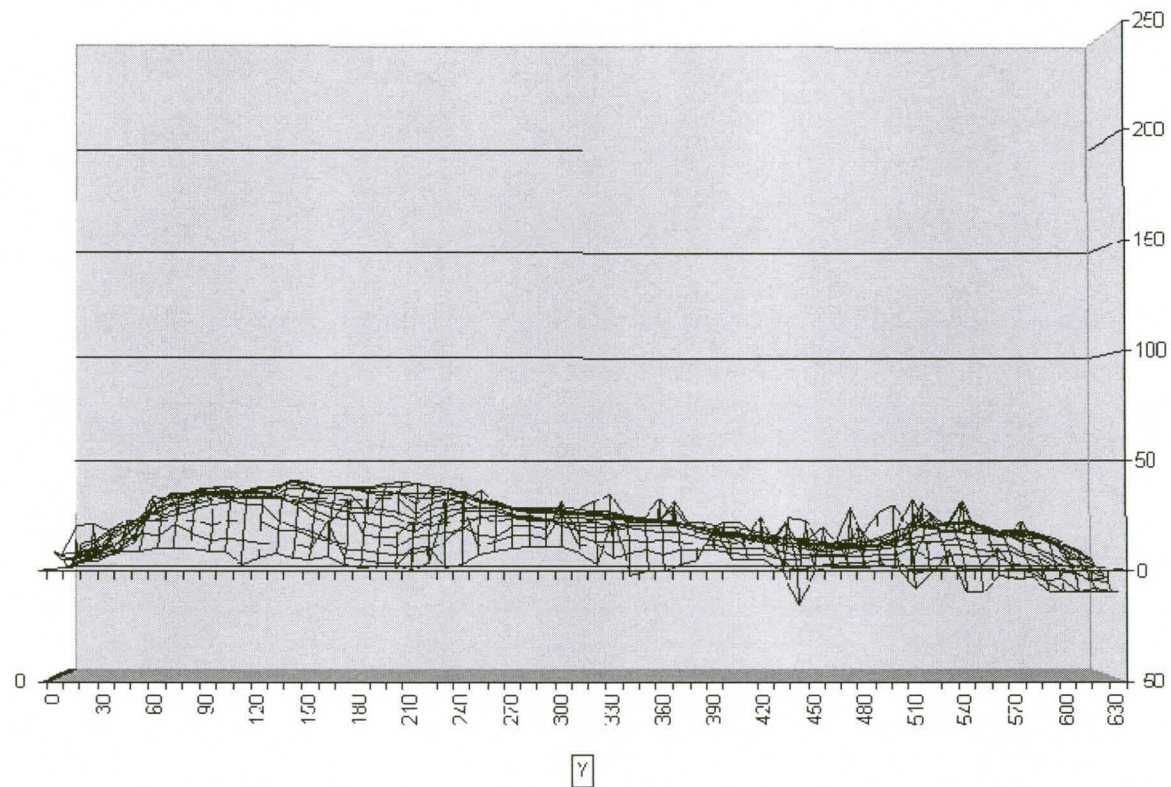
(Kuva: E. Miettinen)

Pintamalli I – tikutuksen pohjalta

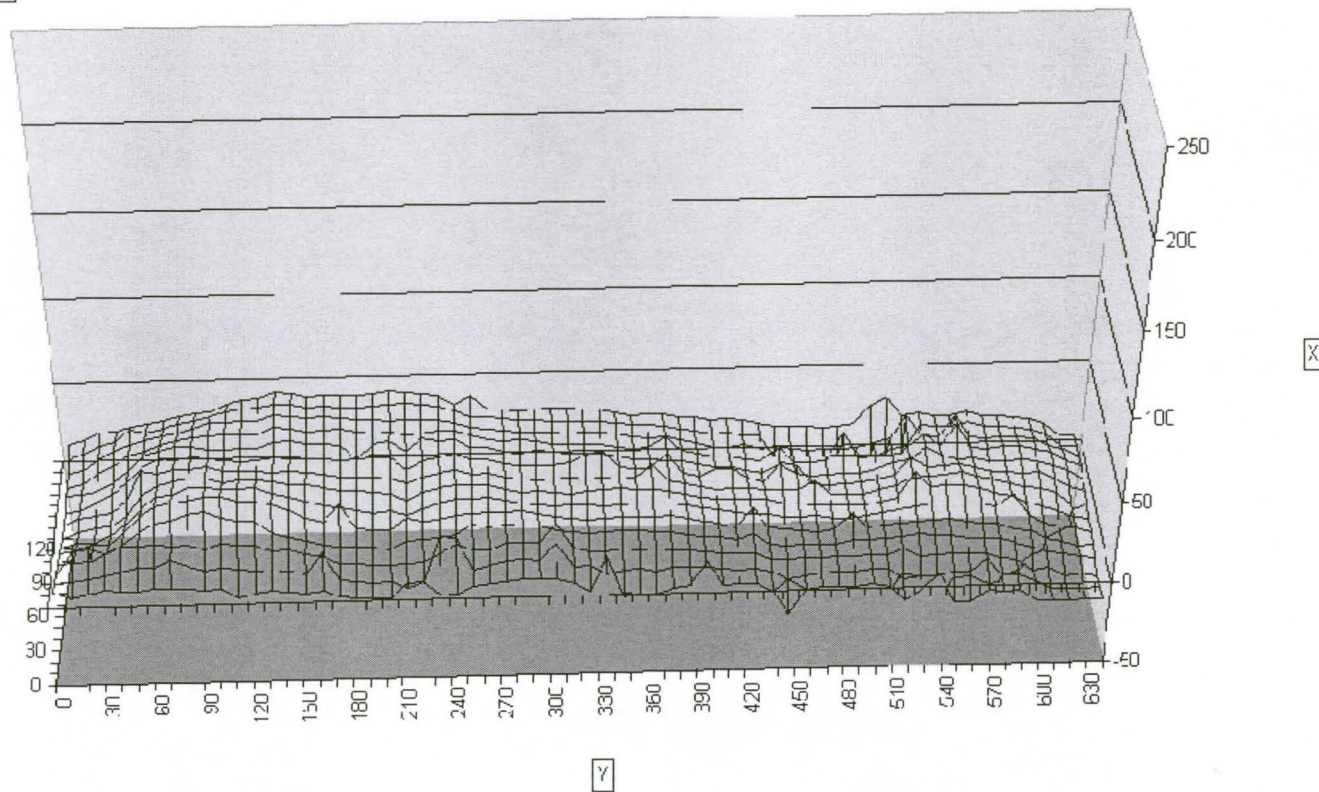
(Pintamallit: E. Miettinen)

Summa / 7

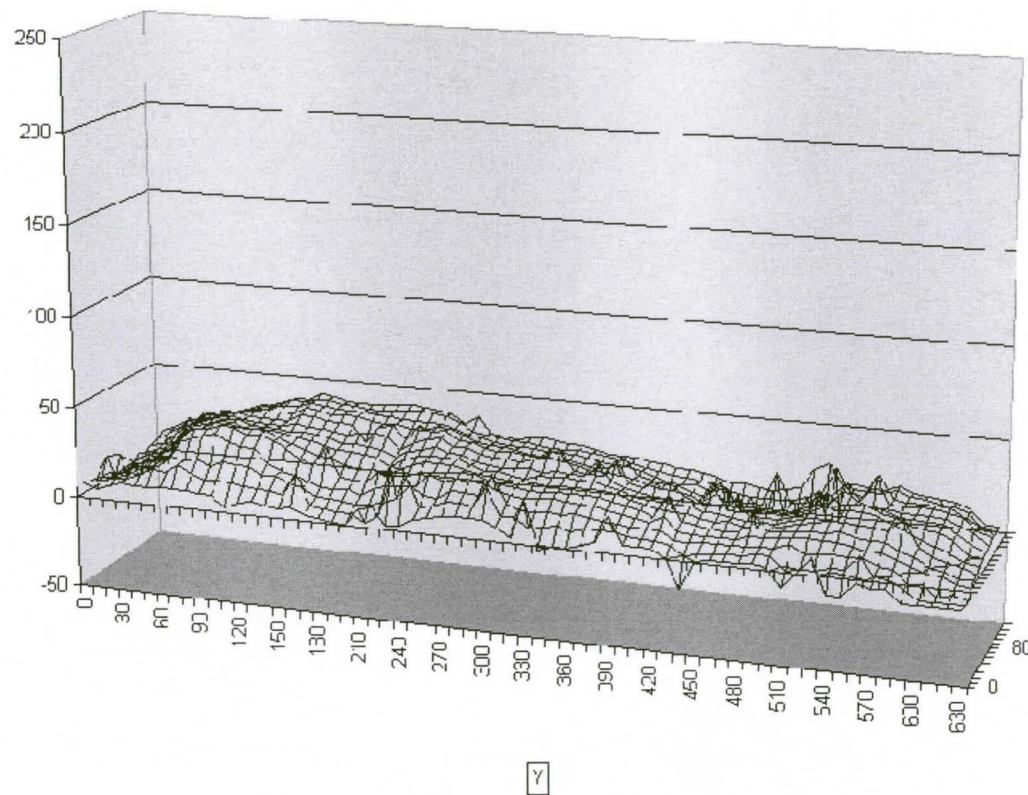
Pintamalli II – tikutuksen pohjalta

Summa / 7

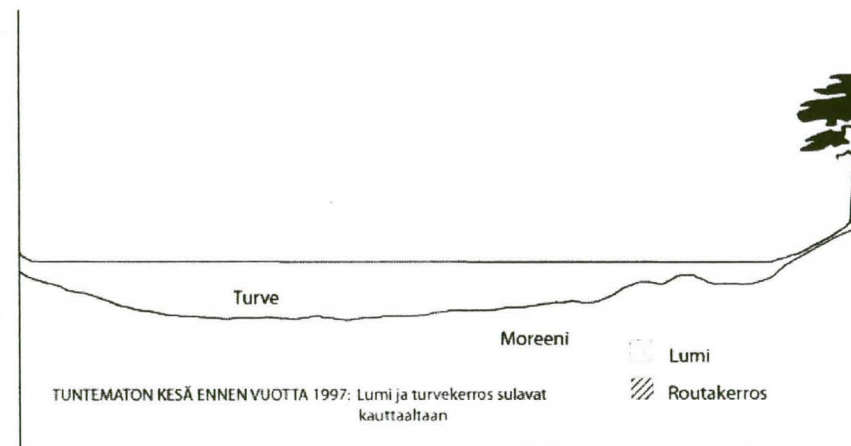
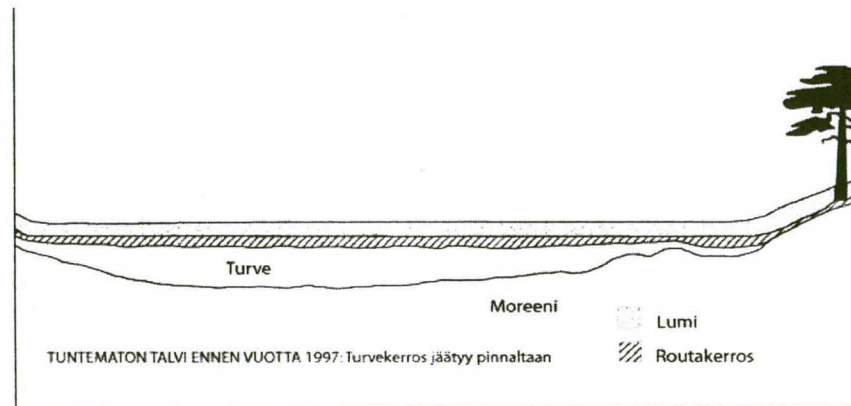

Pintamalli III – tikutuksen pohjalta

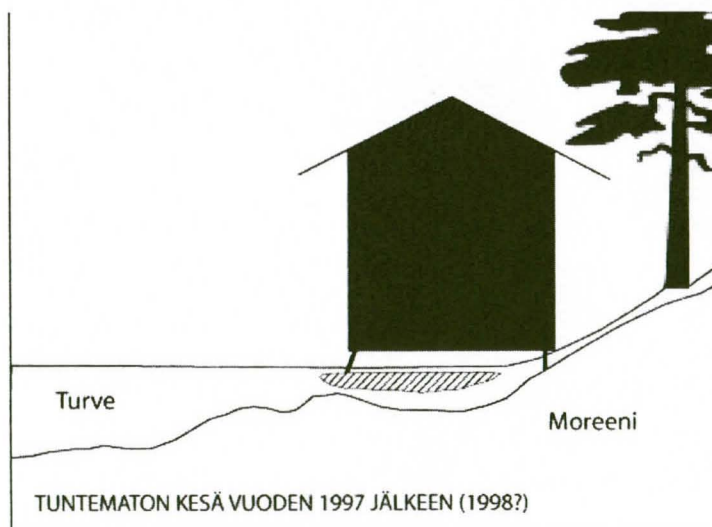
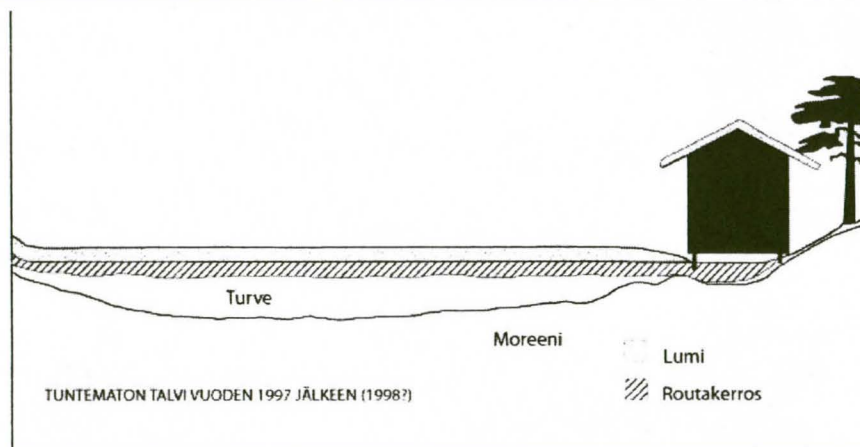
Summa / 7

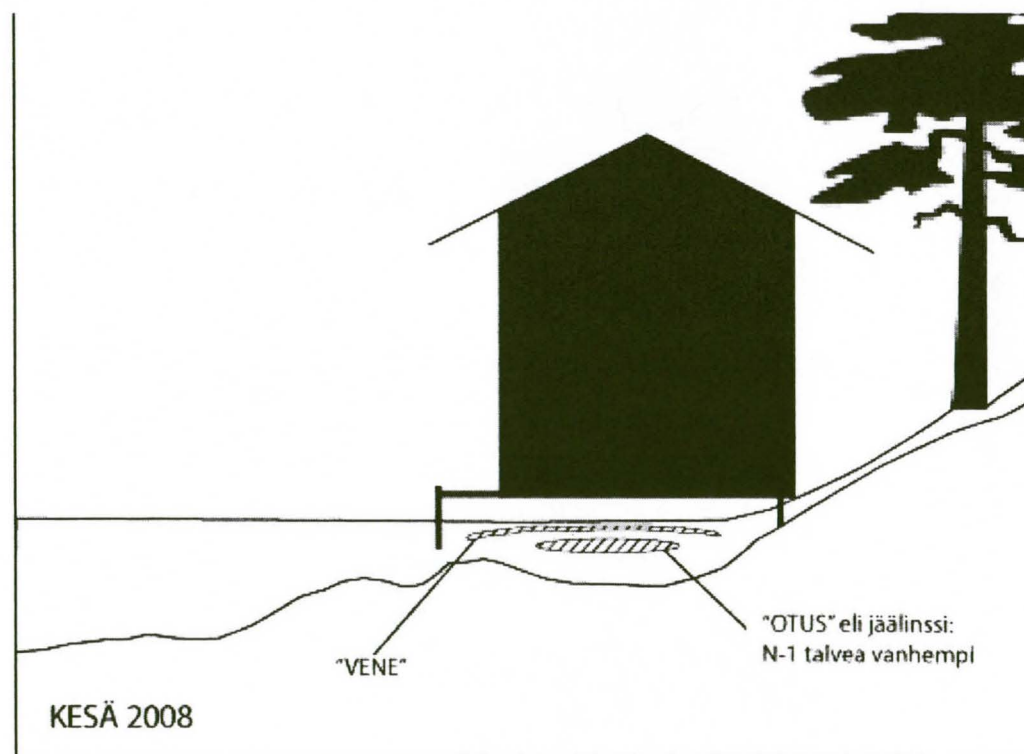
Routaa ja rospuuttoa I - II

Routaa ja rospuuttoa III - IV

Routaa ja rospuuttoa V

Museovirasto
Meriarkeologian yksikkö
Tutkija Maija Matikka

Asia: tutkimuslupa kostean alueen kohteen tutkimiseksi

Materiaalialan emeritusprofessori Pentti Kettunen Tampereelta (Kangasala) otti yhteyttä 28. 11.2005 Pohjois-Pohjanmaan museon maakunnallisia arkeologisia asioita hoitavaan FM Mika Sarkkiseen ja ilmoitti kesähuvilaltaan Kuusamon Suovajärveltä löytyneen puisen esineen, jota hän myöhemmin nimitti honkioksi. Mika Sarkkinen kävi 20.7.2006 paikalla mukanaan arkeologit Aimo Kehusmaa ja Markku Mäki vuoti. Esine/esineet oli jo aikaisemmin ajoitettu C-14 menetelmällä mesoliittisen ja neoliittisen ajan taitteeseen. Tarkastuksesta Mika Sarkkinen teki laajahkon raportin, joka on päivätty 11.6.2007 ja jätetty Museoviraston arkeologiselle yksikölle hieman myöhemmin. Tämä raportti on myös kopiona tutkimuslupapyyntöön liitteenä. Myöhemmin Mika Sarkkinen kävi paikalla uudestaan 27.6.2007 arkeologian lehtori Pentti Koivusen kanssa, joka on perehtynyt kosteitten alueiden puulöytöihin. Paikalla oli myös Pentti Kettunen. Neuvotteluissa perehdyttiin paikkaan ja mietittiin mahdollista löydön tutkimusta ja talteenottoa. Kohteeseen ei tällä käynnillä kajottu lainkaan. Pentti Kettunen on sen jälkeen kirjoittanut yhdessä eräiden muiden kanssa artikkelin amerikkalaiseen alan julkaisuun, mutta se ei ole vielä julkaistu ja siten vain käsikirjoituksena allekirjoittaneiden käytössä.

Kohteen tutkimusta vaikeuttavat seuraavat seikat:

1. Ei varmasti tiedetä, onko kyseessä kaksi sisäkkäistä vesikulkuneuvoa. Sisempi on joko tapauksessa massiivisempi, mitoiltaan noin 5.5 x 1.0 metriä, ulompi suurempi, ulottuen osittain päälle rakennetun venevajan ulkopuolelle ja rakenteeltaan joko hyvin hauras tai jopa tähän mennessä pahasti tuhoutunut. Edelleen on mahdollista, että kyseessä ei ole lainkaan kulkuneuvo ja suurempi on osa pienemmän massiivisen esineen avautunutta suojausta.
2. Näyttää tällä hetkellä mahdolliselta pelastaa kokonaisena ja konservoida ainakin sisempi, massiivinen esine. Oulun yliopiston arkeologian laboratorion eräs erikoistumisalue on juuri vettyneet puuesineet ja tälläkin hetkellä konservoidaan yli viisituhatuotisia Yli-Iin Purkajasuon puita. Suovajärven kohde on kuitenkin ratkaisevasti heikommassa kunnossa, puuaines on pitkälle hajonnutta, sienimäistä massaa – todennäköisesti se ei kestä omaa painoaan.
3. Ulommainen kohde on tuskin kokonaisena enää pelastettavissa, joten sen dokumentointi vaatii erikoistaitoja ja –tekniikkaa.
4. Paikalla ei ole mainittavaa infrastruktuuria, lähin metsäautotie on noin 500 metrin päässä kohdealueesta pohjoiseen eikä lähimaillakaan ole sähköverkkoa.
5. Kohteen tutkimuksella on sikäli kiire, että siihen jo nyt tapahtunut kajoaminen on voinut tuottaa kohteelle vaarallista bakteeri- sieni tai muuta kontaminaatiota. Samoin paikan kosteusolosuhteet, happamuustasapaino ja lyhytaikainen kosketus ilman kanssa voivat jo nyt olla kohtalokkaita.

Alun pitäen oli tarkoituksena tehdä alueella kenttätöitä tai jopa pelastaa kohde jo kesällä 2008, mutta tarkan harkinnan jälkeen olemme päätyneet siihen, että kohteeseen on tehtävä vielä lisätutkimuksia kesäkuussa 2008. Ne tapahtuvat itse kohteeseen kajoamatta erilaisilla geofysikaalisilla laitteilla, osa laitteista on jo valittu, osan soveltuvuutta tutkitaan.

Samoin on tarpeen selvittää kohteen tarkka koko ja mahdollisuudet esim. lavetin/nestealtaan ujuttamiseen kohteen alle. Erittäin keskeistä on myös etukäteen varmistaa ainakin sisimmäisen kohteen konservointimenetelmät. Tätä varten olemme etsineet puukonservointialan parhaat laboratoriot maailmassa ja alustavia kontakteja on jo solmittu. Suuri apu on myös kohteen maanomistajan ja hänen perheensä kansainvälisestä puualan materiaalitekniikan erikoisosaamisesta. Samalla tarkastetaan perusteellisemmin läheinen, pienialainen suoalue, josta on sondihavaintoja siellä olevista kohteista/luonnonpuista.

Kun kohteen laatu ei ole täysin selvillä ja pelastusmenetelmät sekä konservointikysymykset ovat auki, ei ajateltua kustannusarvoa – noin 30.000-50.000 euroa voi enää pitää realistisena, vaan kohteen tutkimukseen on varattava alkuperäiseen nähden moninkertainen summa. Sen hankintaan ja tarkemman kustannusarvion tekemiseen ja rahoituksen hankintaan tarvitsemme ainakin loppuvuoden 2008. Pidämme kuitenkin mahdollisena, että viikon ajan tehtävien koetutkimusten jälkeen tiedämme kohteesta riittävästi ja osaamme myös vastata tulevien rahoittajien useimpiin kysymyksiin.

Tätä tutkimushanketta varten olemme perustamassa tutkijakollegion, johon otamme asiantuntijoita eri aloilta ja yhteisöistä. Tähän mennessä ydinryhmä on muodostunut paitsi maanomistajien edustaja professori Kettusesta, Oulun yliopiston arkeologian ja konservoinnin asiantuntijoista (Milton Nunez, Pentti Koivunen, lehtori Markku Mäki vuoti ja konservaattori Jari Heinonen) ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseon edustajasta Mika Sarkkisesta. Haluaisimme täydentää kollegiotamme myös Museoviraston asiantuntemuksella ja tällöin olemme ajatelleet lähinnä vesistöarkeologian asiantuntijaa.

Pyydämme siis alustavaa Muinaismuistolain mukaista tutkimuslupaa Kuusamon Suovaniemen vesistöarkeologian alaan kuuluvan kohteen tutkimiseksi kesäkuussa 2008. Asian monimutkaisuuden vuoksi pyydämme vastuuhenkilöiksi poikkeuksellisesti nimettäväksi kaikki kolme allekirjoittanutta.

Oulussa, 2.4.2004

Milton Nunez
Arkeologian professori
Oulun yliopisto

Pentti Koivunen
Arkeologian lehtori
Oulun yliopisto

Mika Sarkkinen
FM, arkeologi
PPM

Tiedoksi:

Jari Heinonen
Aimo Kehusmaa
Pentti Kettunen
Markku Mäki vuoti

Liite:

Mika Sarkkisen tarkastuskertomus KUUSAMO 279 Suovaniemi 11.06.2007